

توسعه و مناقشات پارادایمی جدید

(جلد دوم)

www.ketab.ir

مصطفی ازکیا

استاد واحد علوم و تحقیقات تهران دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه تهران

رشید احمدی

سرشناسه	: ازکیا، مصطفی، ۱۳۳۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: توسعه و مناقشات پارادایمی جدید/ مصطفی ازکیا، حسین دانش‌مهر، رشید احمدرش.
مشخصات نشر	: تهران: شرکت انتشارات کیهان، ۱۳۹۲ -
مشخصات ظاهری	: ج.
شابک	: ۱۵۰۰۰ ریال: 978-964-458-297-4 ؛ ج. ۲: 978-964-10-3349-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: ناشر جلد دوم دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
یادداشت	: مولفین جلد دوم مصطفی ازکیا و رشید احمدرش است.
یادداشت	: ج. ۲ (چاپ اول: ۱۳۹۴) (فیبا).
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: رشد اقتصادی
موضوع	: رشد اقتصادی -- جنبه‌های سیاسی
شناسه افزه	: دانش‌مهر، حسین، ۱۳۶۲ -
شناسه زوده	: احمدرش، رشید، ۱۳۵۴ -
شناسه افزه	: شرکت انتشارات کیهان
رده بندی کنگره	: ۱۳۵۳: ۹۰۴/۱۹۰۴/۵۷۵/۵۷۵ HDV۵
رده بندی دیویی	: ۳۳۸/۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۰۳۱۰۹

نام کتاب: توسعه و مناقشات پارادایمی جدید (جلد دوم)

مؤلفین: دکتر مصطفی ازکیا و رشید احمدرش

چاپ اول: بهار ۱۳۹۴

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی - واحد علوم و تحقیقات

شابک: ISBN: 978-964-10-3349-3

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۷۰۰۰۰ ریال

مرکز پخش: میدان پونک - انتهای بزرگراه اشرفی اصفهانی - به سمت حصار - دانشگاه آزاد اسلامی

واحد علوم و تحقیقات - ساختمان علوم انسانی

تلفن ۴۴۸۶۵۱۱۱

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	پیش گفتار.....
۳	فصل اول: نقدی بر مفاهیم توسعه.....
۳	مفهوم توسعه.....
۵	تاریخچه انگیزی توسعه.....
۷	نظریات توسعه.....
۹	چالش‌های نظری پیش رو.....
۱۱	مسئله دار بودن توسعه.....
۱۴	شکست توسعه.....
۱۵	انتقادات وارده بر توسعه.....
۱۵	۱- نقد مادی گرایی.....
۱۶	۲- نقد اقتصاد استعماری و اقتصاد توسعه.....
۱۸	۳- نقد گفتنمان تجدد.....
۱۹	۴- نقد تخریب طبیعت و صنعت گرایی روز افزون.....
۲۵	شکل گیری مفاهیم جدید توسعه.....
۲۵	۱- توسعه پایدار ^(۳۲)
۲۶	۲- توسعه انسانی.....
۲۹	۳- توسعه اجتماعی.....
۴۰	۴- توسعه فرهنگی.....
۴۲	نتیجه گیری.....
۴۴	پی نوشت های بخش اول.....
۴۷	فصل دوم: از مدرنیته تا نوسازی و پست مدرنیسم.....
۴۷	مقدمه.....
۴۸	منشاء پیدایش مدرنیته.....

۴۹	ویژگیهای اصلی مدرنیته
۵۰	نگرش دوره مدرنیته
۵۲	ابعاد نهادی مدرنیته
۵۳	نقدهای برگر و دیگران بر مدرنیته
۵۴	گیدنز و مدرنیته متاخر
۵۵	کاستلز: ظهور شبکه ها و هویت ها در مدرنیسم جدید
۵۶	نظریه نوسازی
۵۷	بشه های تئوریک
۵۷	منشأ نظریات تکامل گرایان
۵۸	تاریخچه گرایان
۵۹	مفهوم نوسازی
۵۹	نوسازی اجتماعی
۶۱	نوسازی سیاسی
۶۱	نوسازی اقتصادی
۶۳	نوسازی روانی
۶۴	انتقادات اساسی بر نوسازی کلاسیک
۶۷	انتقادات دیگر
۶۸	اصلاحات در مکتب نوسازی
۶۹	نظریه نوسازی جدید
۷۰	پیوند نوسازی جدید با مدرنیته
۷۱	تفاوت نوسازی جدید و نوسازی قدیم
۷۴	ضرورت شکل گیری نوسازی جدید
۷۶	پست مدرنیسم
۷۶	تعریف پست مدرنیسم
۷۶	اسکات لث
۷۸	اسکات لث؛ تشابهات و تمایزات خاص میان پست مدرن و مدرنیته
۷۹	باز تثبیت پست مدرنیستی
۸۱	پایان فرا روایت ها
۸۱	هستی شناسی پارادایم پست مدرن

۸۲	اصول مهم پست مدرنیسم
۸۳	گفتمان
۸۴	قدرت، ایدئولوژی و گفتمان
۸۴	ساخت شکنی معنا
۹۱	مبادله نمادین
۹۳	جامعه ریسک پذیر و مخاطره آمیز
۹۴	نتیجه گیری
۹۶	پی نوشت های فصل دوم

فصل سوم: توسعه در عصر جهانی شدن

۱۰۳	مقدمه
۱۰۵	سیر تکاملی جهانی شدن
۱۰۶	جهانی شدن فرهنگ
۱۱۱	جهانی شدن و توسعه
۱۱۲	جهانی شدن و ظهور پارادایم ها و گفتمان های جدید توسعه
۱۱۳	جهانی شدن و توسعه نابرابر
۱۱۴	وضعیت کنونی جهان
۱۱۸	نقش سازمان های جهانی در جهانی شدن
۱۲۱	دولت ها و جهانی شدن
۱۲۴	توسعه نهادهای مالی و جهانی شدن
۱۲۴	حقوق مالکیت
۱۲۵	سیستم قانونی
۱۲۵	فساد
۱۲۶	مقررات احتیاط آمیز و نظارت بر سیستم بانکی
۱۲۶	جهانی شدن به عنوان گسترش اصلاحات نهادی
۱۲۷	باز کردن بازارهای مالی
۱۲۹	باز کردن مبادله کالاها
۱۳۰	نتیجه گیری

پی نوشت های فصل سوم: ۱۳۱

فصل چهارم: پساتوسعه گرایی: مفاهیم و اصطلاحات ۱۳۵

مفهوم پساتوسعه ۱۳۵

خاستگاه پسا توسعه ۱۳۶

مفاهیم گوناگون در اندیشه پسا توسعه ۱۳۹

۱. پساتوسعه به مثابه نقد توسعه ۱۳۹

۲. پساتوسعه به مثابه نقد منطق اقتصاد زده رشد و پیشرفت ۱۴۰

۳. پساتوسعه به مثابه دعوت به مشارکت ۱۴۱

۴. پساتوسعه به مثابه نقد عام خواهی اروپامدارانه ۱۴۲

۵. پساتوسعه به مثابه نقد فراروایت ها ۱۴۳

۶. پساتوسعه به مثابه نقد سبک زندگی واحد ۱۴۵

۷. پساتوسعه به مثابه نقد محیط زیست ۱۴۶

نقد پساتوسعه گرایی ۱۴۸

نتیجه گیری ۱۴۹

پی نوشت های فصل چهارم ۱۵۱

فصل پنجم: توسعه، زبان قدرت (کند و ساوی در آراء ادوارد سعید) ۱۵۵

مقدمه ۱۵۵

زندگی ۱۵۸

خاستگاه فکری ۱۵۹

سعید و شرق شناسی ۱۶۲

شرق به مثابه منبع دارایی و سود ۱۶۶

شرق و خودباختگی فرهنگی (هویت سازی غرب) ۱۷۳

شرق به مثابه ابزهی معرفت و سوزهی قدرت ۱۷۵

نتیجه گیری ۱۷۹

پی نوشت های فصل پنجم ۱۸۱

فصل ششم: توسعه، به مثابه خلق و مدیریت جهان سوم (تحلیلی بر آراء آرتور

اسکوبار).....	۱۸۵
مقدمه.....	۱۸۵
زندگی و خاستگاه فکری.....	۱۸۶
گفتمان توسعه: توسعه به مثابه خلق و مدیریت جهان سوم.....	۱۸۸
شرایط تاریخی شکل گیری و پدیداری گفتمان توسعه.....	۱۹۱
ساختار گفتمان توسعه.....	۱۹۴
مکانیسم های پایداری و استقرار گفتمان توسعه.....	۱۹۶
۱. مسأله مند کردن توسعه.....	۱۹۶
۲. حرفهای شد توسعه.....	۱۹۷
۳. نهادی شدن توسعه.....	۱۹۸
استقرار توسعه در جهان سوم: مدیریت و مهارت بر جهان سوم و تداوم توسعه نیافتگی آن.....	۱۹۹
استراتژی های مقاومت جهان سوم برابر گفتمان توسعه.....	۲۰۴
جنبش های مردمی و جایگزین های توسعه.....	۲۰۵
تحقیق عملی مشارکتی.....	۲۰۵
بازگشت دانش های محلی و بومی.....	۲۰۷
نتیجه گیری.....	۲۰۸
پینوشته های فصل ششم.....	۲۰۹

فصل هفتم: توسعه به مثابه بینوایی اخلاقی (واکاوی آثار مجید رهنما).....

مقدمه.....	۲۱۹
زندگی.....	۲۲۰
خاستگاه فکری.....	۲۲۱
پیش از توسعه: جوامع بومی، جوامع اخلاقی.....	۲۲۵
توسعه به مثابه بحران.....	۲۲۷
استراتژی های پیشبرنده توسعه.....	۲۳۱
۱. خلق زبان نوین مشتق از زبان بومی.....	۲۳۱
۲. خلق نظام مند «بازها».....	۲۳۳

۲۳۵	۳. انحصار بکارگیری «کمک»
۲۳۷	۴. مشارکت ابزاری
۲۳۸	۵. استفاده از تبلیغات به عنوان ابزار قدرتی نوین
۲۳۹	پیامدها: توسعه به مثابه فقر مدرن و گسترش بینوایی اخلاقی
۲۴۲	راهکارهای کاهش پیامدهای خطرناک توسعه
۲۴۳	۱. رهایی از اسطوره‌ها و منطقه‌ای دوگانه
۲۴۴	۲. ارتقای فعالیت‌های خودجوش محلی
۲۴۶	۳. ساده زیستی
۲۴۷	۴. مقاومت در برابر اقتصاد زدگی
۲۵۰	نتیجه‌گیری
۲۵۱	پیشروان فصل هشتم
۲۵۷	فصل هشتم: ادبیات سیاست‌سازی (واکاوی اندیشه‌های هومی بابا و اسپواک)
۲۵۷	مقدمه
۲۶۲	اندیشه‌های هومی بابا
۲۶۳	نظریه التقاط
۲۶۸	فرهنگ و التقاط
۲۶۹	نظریه تقلید
۲۷۲	گایاتری چاکراورنی اسپواک
۲۷۷	بحث و نتیجه‌گیری
۲۸۰	پی‌نوشت‌های فصل هشتم
۲۸۱	منابع و مأخذ

پیش‌گفتار جلد دوم

«توسعه به مثابه فانوس دریایی»، اندیشه‌ای است که در دهه‌های ۵۰ و ۶۰ میلادی، با روشنائی‌اش نوید عصری سرشار از برابری و پیشرفت را به کشورهای آسیب دیده و راه‌گم کرده در دریایی از نابسامانی، جنگ، استعمار و استیلای قدرت داد. کشورهایی که پس از رهایی از قید و بندهای استعمار و ناملایمات جنگ‌های جهانی، آرمانی جز حرکت در مسیر تغییر و پیشرفت، ساندھی اقتصادی و بازسازی را در سر نداشته‌اند. حال آنکه اینک پساتوسعه به مثابه توده‌ای مملو از نوید، روشنائی خیره‌کننده و آرمانگرایانه توسعه را به کورسویی مبدل کرد و به نقد هر آنچه توسعه به آن می‌بالیده است، پرداخته و فاصله میان وعده‌های اغواکننده و عمل را در عرصه توسعه، نه‌تنها پل ساخته است.

اکنون پس از گذشت سال‌ها، مگان دریافته‌اند که پشت روشنائی فریبنده توسعه، نه تنها سرزمینی امن وجود داشته، که تشنگی طبیعت، پیشرفتی تک بعدی و اقتصادزده و تقلیدی کورکورانه، نهفته بوده است. توسعه‌ای که فرهنگ و هویت‌های محلی را به کناری وانهاده و جز به جهان پیشرفته، ارزش‌های امرای اهداف و منابع آن نیندیشیده است و بسیاری از موضوعات از جمله نابرابری‌های قدرت، سیاست‌های مداخله، پیچیدگی نیازهای محلی، نقص و نارضایتی از برخی عاملین اجتماعی خاص، تجربه جنسیتی و نتایج فرهنگی و محیط زیستی منفی، نادیده باقی مانده‌اند. در واقع؛ عدم رفیقه و کارایی توسعه در ساماندهی اوضاع اجتماعی، مسیر را برای شکل‌گیری مکتب فکری جدید نوین - پساتوسعه - فراخ نمود. جلد اول کتاب حاضر، تحت عنوان **"توسعه و مناقشات پارادایم جدید در توسعه"**

می‌باشد که به قلم نویسندگان اثر حاضر توسط انتشارات کیهان به ریزو، چاپ شده و تقدیم شد. آنچه اینک پیش روی خوانندگان می‌باشد، جلد دوم کتاب مذکور پیرامون مباحثی جدید چون واکاوی نظریات شارحان اصلی رویکرد پساتوسعه از جمله متفکرانی چون؛ ادوارد سعید، مجید رهنما، هومی بابا، گایاتری اسپواک و ... - که در جلد اول نیامده است - نگاشته شده است. کتاب حاضر در هشت فصل مجزا تنظیم شده، که در فصل اول به نقد معرفتی توسعه، فصل دوم، مبانی معرفتی مدرنیته و نوسازی و اصلاحات کلیدی پست‌مدرنیسم، فصل سوم به ارتباط بین جهانی‌شدن و مباحث توسعه، فصل چهارم مفاهیم و بنیان‌های پارادایم پساتوسعه، فصل پنجم تحت‌عنوان توسعه به مثابه زبان قدرت، به واکاوی اندیشه‌های ادوارد سعید، فصل ششم در قالب توسعه به مثابه خلق جهان سوم، درصدد بررسی اندیشه‌های آرتور اسکوبار به عنوان یکی از معروفترین شارحان پساتوسعه، فصل هفتم تحت عنوان توسعه به

مثابه بی‌نوایی اخلاقی، اندیشه‌های متفکر برجسته ایرانی در حوزه پساتوسعه یعنی مجید رهمنا واکاوی شده و در نهایت در فصل آخر کتاب یعنی فصل هشتم، به بررسی جایگاه توسعه در خوانش پسااستعماری از رهگذر اندیشه‌های اسپیواک و هومی بابا پرداخته شده است.

سرانجام این که؛ بدینوسیله از خانمها صدیقه پیری و حمیده دبایغی که در گردآوری و تدوین اولیه دو فصل از کتاب ما را یاری کرده‌اند قدردانی میشود. بعلاوه جا دارد که از همکاری آقایان شهروز فروتن کیا، شاپور سلیمانوندی، اباذر اشتری، محمد عزیز احمدی، جمال عبداله پور نیز که در تدوین اولیه بخشی از مطالب کتاب حاضر ما را مدد رسانده‌اند، قدردانی کنیم. در نهایت مسئولیت کامل این اثر متوجه نگارندگان آن است و هر گونه نقد و نظری را جهت تکمیل اثر حاضر با طیب خاطر می‌پذیرند. امید است که کتاب حاضر راهنمای خوبی برای دانش‌ریزان و کارشناسی ارشد در گرایشهای مختلف علوم اجتماعی، اقتصاد، مدیریت، جغرافیا و سایر رشته‌های مرتبط قرار باشد.

مصطفی از کیا، رشید احمدرش

اردیبهشت ۱۳۹۳